

DE PANAMA PAPERS: TWEE JAAR LATER

Wat is er bereikt en wat moet er nog gebeuren?

CREDITS

Datum: 3/4/2018

**EEN BRIEFING DOOR DE FRACTIE GROENEN/EVA IN HET EUROPEES
PARLEMENT**

<https://www.greens-efa.eu/en/>

[WWW.FACEBOOK.COM/GROENEN/EVA EFA/](http://WWW.FACEBOOK.COM/GROENEN/EVA_EFA/)

INLEIDING

Op 3 april 2016 maakte de wereld kennis met het grootste belastingschandaal ooit: de Panama Papers. De cijfers spreken voor zich: 2,6 terabyte aan gegevens over 11,5 miljoen geheime dossiers werden gelekt naar de pers en bevatten informatie over meer dan 210.000 offshore bedrijven. Met meer dan 140 betrokken politici, in meer dan 50 landen, 21 betrokken belastingparadijzen, meer dan 500 banken en vele tussenpersonen...

We zijn nu twee jaar later. Tijd voor de Groenen/EVA in het Europees Parlement om stil te staan bij wat er is gebeurd op Europees vlak sinds dit verhaal het licht zag. Wat is er bereikt? Maar ook, wat moet nog gebeuren? De hervormingen die belastingontduiking onmogelijk moeten maken worden tegengewerkt in de Raad van Ministers door sommige lidstaten. De Groenen/EVA waren de eerste die vroegen om een onderzoekscommissie in het Europees Parlement om mogelijke schending van Europees recht op te sporen inzake witwaspraktijken en belastingen. Deze onderzoekscommissie werd opgericht in 2016¹ en voerde een onderzoek gedurende 18 maanden. Ze kwam met een eindrapport dat enkele sterke besluiten en aanbevelingen bevatte².

Ten tijde van het schandaal lanceerden we ook een online petitie³ die opriep om spookbedrijven op te sporen en tussenpersonen en banken te straffen die de wet overtraden. We overhandigden de petitie, die op enkele weken tijd door meer dan 535.000 mensen werd getekend, aan Valdis Dombrovskis, ondervoorzitter van de Europese Commissie verantwoordelijk voor Financiële Stabiliteit, Financiële Diensten en Unie van de Kapitaalmarkten⁴. De Europese Commissie beloofde streng te reageren op de Panama Papers en deed sinds april 2016 verschillende voorstellen om de anti-witwaspraktijken en het belastingbeleid in de Europese Unie te versterken. Intussen zijn sommige voorstellen aangenomen of treden ze binnenkort in voege. Andere worden geblokkeerd of vertraagd door bepaalde lidstaten.

De omvang van het schandaal veroorzaakte een nooit geziene woede bij de bevolking. Het werk van klokkenluiders, journalisten, enkele middenveldorganisaties en politici helpen in de strijd voor een rechtvaardig belastingbeleid. Maar zoals uit deze briefing zal blijken, zouden we nog meer kunnen doen, als Europese lidstaten meer politieke wil aan de dag leggen.

1

<http://www.europarl.europa.eu/committees/nl/pana/home.html>

² [http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/135340/P8_TA-PROV\(2017\)0491_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/135340/P8_TA-PROV(2017)0491_EN.pdf)

³ <https://www.change.org/p/david-cameron-mp-panamapapers-shut-down-shell-companies-sanction-the-banks>

⁴ <https://www.greens-efa.eu/en/article/news/greens-petition-on-panama-papers-handed-over-to-the-european-commission/>

I - BESCHERMING VAN KLOKKENLUIDERS EN ONDERZOEKSJOURNALISTEN

Wat de Panama Papers bloot legden, is vooral te danken aan het moedige optreden van een anonieme klokkenluider. Die nam contact met journalisten van de Suddeutsche Zeitung en bezorgde hen data die de schimmige praktijken beschreef van het advocatenkantoor Mossack Fonseca in Panama. Zoals wel vaker in belastingschandalen, komen dergelijke onthullingen van gewone mensen die beslissen te handelen in het algemeen belang, vaak tegen een hoge persoonlijke prijs. Antoine Deltour en Raphaël Halet, twee klokkenluiders uit het LuxLeaks schandaal, werden in Luxemburg vervolgd nadat de betrokken firma PriceWaterhouseCoopers een klacht neerlegde tegen hen⁵.

Van in het begin hebben de Groenen/EVA in het Europees Parlement gevochten voor een sluitende en bindende bescherming van klokkenluiders in de hele Europese Unie, in de vorm van een horizontale richtlijn⁶. De Groenen/EVA roepen specifiek op dat⁷:

- Zowel openbare als private instanties verplicht worden klokkenluiders te beschermen;
- Bescherming van het melden van wanpraktijken en onthullen

van informatie in het algemeen belang;

- dit zou zich niet mogen beperken tot het melden van onwettigheden. Ook andere vormen van wanbeheer of wanpraktijken moeten kunnen gemeld worden.
- De keuze langs waar het nieuws naar buiten komt: klokkenluiders zouden over verschillende kanalen moeten kunnen beschikken, intern binnen de werkomgeving, en/of extern naar bevoegde autoriteiten, parlementairen, toezichthoudende overheden, vakbonden en werkgeversorganisaties, maar ook naar het publiek, via de media of niet-gouvernementele organisaties;
- Een omgekeerde bewijslast: klokkenluiders zouden niet moeten bewijzen dat ze ter goeder trouw handelden. Het enige wat telt is of de informatie de zij prijs geven in het algemeen belang is en of het om wanpraktijken of wanbeheer gaat;

Deze ideeën werden al diverse malen opgenomen door het Europees Parlement, in rapporten⁸, maar ook in de aanbevelingen na LuxLeaks⁹ en het schandaal van de Panama Papers¹⁰. Het is ontgoochelend vast

⁵ <http://www.france24.com/en/20180111-luxembourg-court-overtakes-verdict-luxleaks-whistleblower-deltour>

⁶ <https://www.greens-efa.eu/en/article/whistleblower-protection/>

⁷ <https://www.greens-efa.eu/en/article/news/principles-for-european-whistleblower-legislation/>

⁸

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=>

[-//EP//NONSGML+REPORT+A8-2017-0295+0+DOC+PDF+V0//EN](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A8-2017-0295+0+DOC+PDF+V0//EN)

⁹

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2016-0310+0+DOC+PDF+V0//EN>

¹⁰

[http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/135340/P8_TA-PROV\(2017\)0491_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/135340/P8_TA-PROV(2017)0491_EN.pdf)

te stellen dat er nog steeds geen concrete acties zijn van de Europese Commissie, die tegen april 2018 een aantal wetgevende maatregelen moet voorstellen inzake de bescherming van klokkenluiders.

Daarin zouden zaken zoals gezondheid, belastingen, het milieu en het financiële belang van de Unie moeten zijn opgenomen. Dit zou zeer welkom zijn. Het is immers al twee jaar sinds de Panama Papers.

Daarnaast moet ook de moedige rol van onderzoeksjournalisten in dit

verhaal erkend worden. In de laatste zes maanden zijn twee journalisten die werkten rond de Panama Papers vermoord in de Europese Unie - Daphne Caruana Galizia in Malta en Ján Kuciak in Slowakije.

We roepen de Europese Commissie en de lidstaten op om journalisten beter te beschermen en onderzoeksjournalistiek actief te ondersteunen in de EU. Op initiatief van de Groenen/EVA volgde het Europees Parlement het voorstel om jaarlijks de Daphne Caruana Galizia Prijs uit te reiken aan onderzoeksjournalisten in Europa.

II - TRANSPARANTIE VOOR BEDRIJVEN: ER MOET MEER GEBEUREN

Publieke land-per-land-rapportering (country-by-country reporting) was één van de eerste maatregelen die de Europese Commissie voorstelde enkele dagen nadat het Panama Papers schandaal losbarstte. Zoiets vragen de Groenen/EVA al jaren en doelt op het vrijgeven van financiële informatie van bedrijven in de Europese Unie, zodat zichtbaar wordt of belastingen worden betaald op de plaats waar de bedrijven effectief economisch actief zijn (bijvoorbeeld, dat de aangegeven winsten overeenstemmen met de locatie van werknemers en activa, zodat kan opgespoord worden of winsten versluist of belastingen ontdoken worden).

We geloven dat het publiek maken van dit soort informatie noodzakelijk is voor Europese burgers om weloverwogen keuzes te kunnen maken over de bedrijven waarvan zij

willen kopen, of voor aandeelhouders om bewust te kiezen waarin zij hun geld willen investeren. Helaas slaagden de conservatieve krachten in het Europees Parlement er in juli 2017¹¹ in om een meerderheid te vormen voor het openhouden van achterpoortjes via vrijwaringsclausules. Toch stemde het voltallige Parlement met overtuiging voor méér publieke transparantie, hetgeen een overwinning betekende voor al wie hard werkt aan meer rechtvaardige belastingen¹².

Hetzelfde kan jammer genoeg niet van de lidstaten gezegd worden. Bijna twee jaar na het voorstel van de Commissie slaagden zij er nog totaal niet in om een gemeenschappelijk standpunt te bepalen. Verschillende lidstaten, waaronder Zweden, Duitsland, Luxemburg, Finland, Ierland,

¹¹

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2f%2fEP%2f%2fNONSGML%2bREPORT%2bA8-2017-0227%2b0%2bDOC%2bPDF%2bV0%2f%2fEN>

¹² <https://www.greens-efa.eu/en/article/press/country-by-country-reporting-is-a-major-win-for-tax-justice/>

Hongarije, Oostenrijk en Cyprus, hebben zich openlijk verzet tegen het voorstel, inclusief de wettelijke basis, met als argument dat het Europees Parlement geen bevoegdheid heeft in deze. Het resultaat is dat het boeltje aansleept en het dossier nu al maanden vastzit, gewoon omdat sommigen de politieke moed missen

om een doorbraak te forceren. In tijden waarin bedrijven zelf laten weten dat ze vrijwillig informatie beschikbaar willen stellen per land waar ze actief zijn (Vodafone is het jongste voorbeeld¹³), is het beschamend dat lidstaten zelf de roep naar meer transparantie niet lijken te horen.

III - STRENGERE REGELS VOOR WITWASSEN OM FINANCIËLE CRIMINALITEIT TE BESTRIJDEN

De Panama Papers schudden de wereld wakker. Ze toonden dat belastingparadijzen niet alleen gebruikt worden door grote bedrijven en rijke individuen die onder hun belastingplicht willen uitkomen, maar dat ook het zwart geld en criminelen hun weg ernaartoe vinden (denk maar aan financiering van terrorisme, wapens, drugshandel, belastingontwijking, corruptie,...) met als doel het witwassen van 'vuil' geld.

Het is zelfs zo dat er een toename is van instanties die geld witwassen. Het agentschap Eurojust registreerde tussen 2012 en juli 2015 724 gevallen van witwaspraktijken. Dat is een stijgende lijn van 193 gevallen in 2013 naar 286 in 2015¹⁴.

Toen de Europese Commissie in juli 2016 haar voorstel lanceerde, nam het enkele bekommernissen mee uit de Panama Papers en suggereerde een openbaar register aan te leggen van de laatst begunstigde eigenaar(s) van bedrijven. Iedereen zou dan kunnen zien van elk in de Europese Unie geregistreerd bedrijf

wie meer heeft dan 25% van de aandelen in elk bedrijf.

Het Europees Parlement greep het moment aan om een ambitieus voorstel goed te keuren en slaagde erin om hele hoofdstukken uit de wetgeving te herzien, onder meer enkele bekende voorbehouden die de vierde anti-witwasrichtlijn niet opgelost kreeg¹⁵.

Onderhandelingen (mee geleid door de Groenen¹⁶) met de lidstaten waren keihard en sommige lidstaten hadden niet de intentie om meer transparantie te voorzien of bijkomende controles mogelijk te maken in situaties met een hoog risico op witwassen. Op kop het Maltees voorzitterschap dat de eerste helft van 2017 onderhandelde in naam van de lidstaten.

Uiteindelijk bevatte het finale akkoord tussen het Parlement en de Raad van Ministers een reeks belangrijke eisen van de Groenen om witwaspraktijken aan te pakken¹⁷. De herziene richtlijn garandeert de aanleg van registers voor de laatst

¹³

http://www.vodafone.com/content/dam/sustainability/pdfs/vodafone_2017_tax.pdf

¹⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-4452_en.htm

¹⁵

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=>

<://EP//NONSGML+REPORT+A8-2017-0056+0+DOC+PDF+V0//NL>

¹⁶ <https://www.greens-efa.eu/en/article/press/european-parliament-demands-hard-line-on-financial-crimes/>

¹⁷ <https://www.greens-efa.eu/en/article/press/new-legislation-will-deliver-real-benefits-for-citizens/>

begunstigde eigenaar van het bedrijf, zowel voor bedrijven zelf (toegankelijk voor het publiek) als voor trusts (met toegang voor eenieder die een legitiem belang heeft in het hebben van die informatie). Het akkoord is een stap voorwaarts en zal tastbare voordelen leveren voor de Europese burgers, nationale overheden verliezen jaarlijks immers miljarden euro door witwassen, met ook duidelijke gevolgen voor de overheidsinvesteringen. Door de identiteit bloot te geven van mensen die zich achter schimmige structuren van bedrijven of trusts schuil houden, zal crimineel gedrag makkelijker kunnen opgespoord en vermeden worden.

IV – DE GEMEENSCHAPPELIJKE GECONSOLIDEERDE BEDRIJFSBELASTING: EEN REVOLUTIONAIR IDEE MAAR EEN SLACHTOFFER VAN DE UNANIMITEITSREGEL IN DE RAAD VAN MINISTERS

Er zijn een aantal belangrijke en noodzakelijke hervormingen die ondanks een enorm belastingschandaal zoals de Panama Papers toch buiten schot blijven. De Gemeenschappelijke Geconsolideerde Bedrijfsbelasting (CCCTB) is daar één van. Deze hervorming ligt al lang op tafel, nog van voor de tijd van de vele 'Leaks'-schandalen. Het CCCTB voorstel werd formeel geïntroduceerd door de Europese Commissie in 2011 als een revolutionaire manier om multinationals te belasten die actief zijn in te Europese Unie. In de plaats van elke activiteit en entiteit individueel te behandelen zou elk onderdeel van een bedrijf voortaan gezien worden als één grote groep op Europees niveau. Hun winsten zouden belast worden op basis van een verdelingsformule met betrekking tot verkoopcijfers, bezittingen, arbeidskosten, etc. én de locatie waar de economische activiteiten plaatsvinden.

Aangezien er een unaniem akkoord nodig is tussen de 28 lidstaten kwam dit voorstel niet voldoende

vooruit. Een aantal van de kleinere lidstaten waaronder Ierland, Luxemburg, Malta en Cyprus waren

tegen het voorstel, dat zij beschouwden als een aanval op hun belastingmodel. Een nieuwe versie van het voorstel werd in oktober 2016 voorgesteld, een paar maanden na de Panama Papers, met een duidelijke klemtoon op de nood om te vechten tegen belastingontduiking op grote schaal door bedrijven.

Het Europees Parlement keurde recent het rapport goed over het CCCTB en daarin zitten sterkere maatregelen tegen belastingontduiking vervat en ook specifieke maatregelen gericht op de uitdagingen voor de belasting van een digitale economie.¹⁸ Het Europees Parlement stelde duidelijk voor om de definitie van wat een "belastbare entiteit" van een bedrijf is te wijzigen, om zo de realiteit van de 21^e eeuw beter te benaderen. Teveel digitale giganten zoals Facebook, Apple, Google, Amazon en vele anderen zijn al betrappt op

¹⁸<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2018-0087+0+DOC+PDF+V0//EN>

belastingontduiking. Al deze zaken hebben de Europese burgers ervan overtuigd dat er nood is aan een snel antwoord.

Helaas lijken de lidstaten doof voor de klachten van hun burgers die wél braaf hun belastingen betalen. Het lijkt erop dat het vernieuwde voorstel van de CCCTB hetzelfde lot zal ondergaan als de versie uit 2011. Onderhandelingen in de Raad van Ministers zijn volop bezig, maar landen waaronder Ierland¹⁹ en Luxemburg²⁰ hebben al aangegeven dat ze bezorgd zijn en tegen het idee zijn. Sommige lidstaten hebben het idee geopperd van een 'versterkte samenwerking'. Denk aan een 'coalition of the willing', waardoor men los van de rest verdere stappen kan ondernemen.

Anderen, zoals het Europees Parlement, zeggen dat Artikel 116 van het Verdrag van Lissabon²¹ gebruikt kan worden als optie. Via dat artikel kan het Europees Parlement medebeslissingsrecht krijgen en kan de beslissing van de lidstaten met een gekwalificeerde meerderheid beslecht worden in plaats van met unanimiteit.

Artikel 116 stelt:

“Ingeval de Commissie vaststelt dat een dispariteit tussen de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten de mededingingsvoorwaarden op de interne markt vervalst en zodoende een distorsie veroorzaakt welke moet worden opgeheven, raadpleegt zij de betrokken lidstaten.

Indien deze raadpleging niet leidt tot overeenstemming waardoor de betrokken verstoring wordt opgeheven, stellen het Europees Parlement en de Raad, volgens de gewone wetgevingsprocedure, de voor dat doel noodzakelijke richtlijnen vast. Ook andere dienstige maatregelen waarin de Verdragen voorzien, kunnen worden vastgesteld.”

¹⁹<https://www.irishtimes.com/news/politics/varadkar-willing-to-pay-more-to-eu-but-is-against-common-tax-rate-1.3403174>

²⁰<https://www.reporter.lu/politique-europeenne-du-luxembourg-la-fin-de-la-doctrine-communautaire/>

²¹<http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-the-functioning-of-the-european-union-and-comments/part-3-union-policies-and-internal-actions/title-vii-common-rules-on-competition-taxation-and-approximation-of-laws/chapter-3-approximation-of-laws/384-article-116.html>

V – ANTI-BELASINGONTDUIKINGSMATREGELEN: VERZWAKT, MAAR AANGENOMEN

Er bestaat geen twijfel over dat de Panama Papers serieuze discussies over belastingen heeft uitgelokt tussen de lidstaten. Zij die belastingontduikers willen aanpakken, hebben ook de daad bij het woord gevoegd. De Richtlijn tegen Belastingontduiking is zo'n stuk wetgeving die op het juiste moment voorgelegd werd om de unanimitie te garanderen in de Raad van Ministers. De adder zit echter altijd onder het gras. Zo zijn er belangrijke verbeteringen geschapt op verzoek van sommige lidstaten die liever de status quo wilden behouden, desondanks dat er nu wel een minimum aan harmonisering werd goedgekeurd.

De Richtlijn tegen Belastingontduiking werd in januari 2016 voorgesteld door de Europese Commissie en het werd in datzelfde jaar aangenomen door de Raad van Ministers, waaronder later een tweede deel dat in 2017 werd goedgekeurd. Deze nieuwe wetgeving wordt van kracht in januari 2019 en voorziet een raamwerk van maatregelen die alle lidstaten moeten introduceren en

zal helpen om belastingontduiking door bedrijven aan te pakken. Die ontduiking is nu goed voor een verlies van zo'n 50 tot 70 miljard euro per jaar voor de hele EU²². Deze maatregel betekent al vooruitgang én er werd een akkoord gesloten op 6 maanden tijd, iets wat maar zelden voorvalt bij de Raad van Ministers van Financiën. Alle lidstaten zullen hun wetgeving moeten aanpassen tegen 2020. Daaronder valt een anti-misbruikclausule, gemeenschappelijke regels voor buitenlandse bedrijven, een voorziening voor een belasting bij vertrek (voor de gevallen waar buiten de Unie wordt gewerkt in territoria die niet belast worden) alsook een limiet op de verlaging voor de interestvoet voor bedrijfsleningen.

Hoe dan ook werd het originele voorstel van de Europese Commissie verzwakt op vraag van enkele lidstaten die vrijstellingen of meer flexibiliteit wilden. Zo gingen lidstaten akkoord²³ met de stelling dat er een nood is om de kortingen op interest voor bedrijfsleningen te

22

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558773/EPRS_STU\(2015\)558773_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558773/EPRS_STU(2015)558773_EN.pdf)

23 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L0952&from=EN>

beperken. Dit is een belangrijk gegeven want het verlenen van een lening aan dochterbedrijven van dezelfde grote bedrijven is een gangbare praktijk om winsten te verschuiven binnen het bedrijf en dat systeem wordt ook vaak misbruikt. Maar ook hier gingen de lidstaten helaas akkoord met twee grote zwakten van de nieuwe wetgeving: leningen die toegekend worden tot december 2018 vallen niet onder deze aanpassing. En de lidstaten mogen nog steeds hun eigen nationale regels toepassen tot 2024 als ze dat wensen.

De lidstaten verzwakten ook de voorziening die ervoor zou zorgen dat winsten die in dochterbedrijven worden bijgehouden in belastingparadijzen toch eerlijk belast zouden worden. Nederland, toenmalig voorzitter, ging akkoord om één van de zes oplossingen in het pakket te laten vallen. Die voorziening zou ervoor gezorgd hebben dat gelden die de EU binnenkwamen alsnog belast zouden worden alvorens ze vrij konden circuleren in de interne markt. Het Verenigd Koninkrijk speelde een leidende rol om deze maatregel een stok in de wielen te steken.

VI – EEN EUROPESE “ZWARTE LIJST”: BELASTINGPARADIJZEN VIND JE NIET ENKEL BUITEN DE EUROPESE UNIE

Als gevolg van de Panama Papers was de “zwarte lijst” van belastingparadijzen van de Europese Unie waarschijnlijk wel de meest spraakmakende zet. Dat maakte veel reacties los bij de pers en het publiek. Desondanks dat dit project al bestond sinds januari 2016, dus van voor de onthullingen van de Panama Papers, nam het project ongeveer twee jaar in beslag. Het traject werd afgewerkt toen de Raad van Ministers formeel de lijst van niet-coöperatieve belastingjurisdicties goedkeurde op 5 december 2017.²⁴

Na maanden van geheime onderhandelingen en beoordelingen van derde landen keurden de Europese lidstaten in december 2017 een “zwarte lijst” van 17 landen goed. Daarnaast is er ook een “grijze lijst” van 47 jurisdicties. Zij worden gezien als landen die niet in regel zijn met Europese criteria, maar ze hebben wel formeel de intentie geformuleerd de nodige aanpassingen te doen aan hun regelgeving binnen een termijn van 12 tot 24 maanden. De huidige “zwarte lijst” bestaat momenteel uit 9 landen. Een deel van hen werden al op de “grijze lijst” gezet na beloftes om hun belastingmodel aan te passen.

De Groenen/EVA in het Europees Parlement zijn kritisch over het hele proces. Dit komt niet uit een gebrek aan vertrouwen in het idee, maar door een gebrek aan transparantie en aansprakelijkheid onder de lidstaten tijdens de afgelopen 18 maanden²⁵. Het klopt dat de zwarte en grijze lijst een goed startpunt zijn, maar we verfoeien het gebrek aan interne evaluatie van de lidstaten als deel van dit proces. We betreuren ook dat de ‘Code of Conduct Group on Business Taxation’ (een informele werkgroep die bestaat uit vertegenwoordigers van alle lidstaten) niet transparanter was over hoe derde landen werden gescreend. Laat staan over welke verwachtingen er zijn inzake ingrijpen die ze moeten doen en welke beoordelingen aan de basis liggen van hun inclusie of verwijdering op eender van de twee lijsten. Op 18 januari 2018 stuurden we een brief naar de informele werkgroep ‘Code of Conduct Group on Business Taxation’ en het huidige Europees voorzitterschap (Bulgarije) met de vraag om de brieven met de intentieverklaringen van de landen

²⁴ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/12/05/taxation-council-publishes-an-eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/>

²⁵ <https://www.greens-efa.eu/en/article/press/greens-efa-group-demands-real-blacklist/>

op de "grijze lijst" te publiceren²⁶. Pierre Moscovici, Eurocommissaris voor belastingen, vroeg diezelfde dag nog hetzelfde. Onze brief bleef onbeantwoord, maar de Raad van Ministers besliste uiteindelijk om wat informatie over het proces vrij te geven, alsook de intentieverklaringen van een paar derde landen²⁷.

Er zijn nochtans heel wat documenten met betrekking tot de procedure en intentieverklaringen die nog niet publiek zijn gemaakt.

Dat is waarom de groene fractie in het Europees Parlement een officieel verzoek heeft ingediend om toegang te krijgen tot deze documenten. Dit verzoek was gericht aan zowel de Europese Commissie als de Raad van Ministers. De deadline voor antwoord werd door beide instituten verlengd tot midden april 2018²⁸.

Dankzij de constante druk van een brede waaier belanghebbenden werd de Raad van Ministers dus wel iets transparanter over de rangschikking van de landen buiten de EU. We blijven de druk opvoeren via het werk van een nieuwe speciale parlementaire commissie gericht op financiële

criminaliteit en belastingontduiking in het Europees Parlement²⁹. Deze commissie werd opgericht in maart 2018 en zal gedurende 12 maanden een onderzoek voeren. Deze commissie kreeg het mandaat de methodologie te onderzoeken die gebruikt werd bij het screenen van derde landen, de impact van de lijst van niet-coöperatieve jurisdicties en de sancties die genomen werden ten aanzien van landen op de lijst.

Daarbovenop verwelkomen we de nieuwe klemtoon van de Europese Commissie³⁰ op nationale belastingssystemen, met het oog op agressieve belastingplanning en de afbrokkeling van belastingtarieven van andere landen³¹. België, Cyprus, Hongarije, Ierland, Luxemburg, Malta en Nederland zijn allemaal landen die problematische belastingstructuren vertonen. De rapporten over Estland en het Verenigd Koninkrijk tonen aan dat ook zij over een problematisch fiscaal beleid beschikken.

We hopen dat de Europese Commissie deze zorgen in zijn aanbevelingen per lidstaat van mei 2018, mee zal nemen bij hun evaluatie en ook specifieke aanbevelingen zal doen voor

²⁶ <http://extranet.greens-efa-service.eu/public/media/file/1/5446>

²⁷ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6671-2018-INIT/en/pdf>

²⁸ <http://extranet.greens-efa-service.eu/public/media/file/1/5528>

²⁹ <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/ta-x3/home.html>

³⁰ <https://www.greens-efa.eu/en/article/press/european-commission-finally-names-and-shames-member-states/>

³¹ https://ec.europa.eu/info/publications/2018-european-semester-country-reports_en

belastinghervorming in deze landen.

VII – ONDERZOEKEN ROND STAATSHULP: EEN BELANGRIJKE TOOL IN HET GEVECHT TEGEN BELASTINGONTDUIKING

In augustus 2016 kondigde Margrethe Vestager, Europees commissaris voor concurrentiebeleid aan dat de Europese Commissie besliste Apple voor €13 miljard te beboeten omwille van belastingen die nooit betaald zijn. Die beslissing haalde alle media³². Het is dan ook één van de meest bekende zaken van staatssteun die onderzocht werd door de Europese Commissie in de laatste vier jaar, vooral dan door het bedrag dat Apple ten laste werd gelegd en door Ierland moet teruggevorderd worden.

Eurocommissaris Vestager is de laatste jaren heel actief op zoek naar speciale belastingdeals die grote bedrijven van Europese lidstaten krijgen en die mogelijks de Europese regels overtreden.

Vaak eindigen die onderzoeken met grote boetes die door bedrijven betaald moeten worden. Enkele voorbeelden hiervan zijn Starbucks in Nederland en Fiat in Luxemburg in oktober 2015³³, de Belgische meerwaardebelasting in

januari 2017³⁴ en Amazon in oktober datzelfde jaar³⁵. We zijn ook blij dat de Europese Commissie een formeel onderzoek opende³⁶ tegen Inter Ikea in december 2017 toen bleek uit een onderzoek van de groene fractie dat ze ongeveer €1 miljard aan belastingen hadden ontweken tussen 2009 en 2014³⁷.

We hopen op een grondige analyse van de strategie die het bedrijf hanteerde en een aankondiging van de recuperatie door de Europese Commissie gericht aan Nederland.

³² [https://www.greens-](https://www.greens-efa.eu/en/article/news/apple-state-aid-case/)

[efa.eu/en/article/news/apple-state-aid-case/](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5880_en.htm)

³³ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5880_en.htm

³⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-42_nl.htm

³⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-3701_en.htm

³⁶ [https://www.greens-](https://www.greens-efa.eu/en/article/press/europa-zeigt-steuervermeiden-die-zaehne/)

[efa.eu/en/article/press/europa-zeigt-steuervermeiden-die-zaehne/](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5880_en.htm)

³⁷ [https://www.greens-](https://www.greens-efa.eu/en/article/news/corporate-tax-avoidance-5963/)

[efa.eu/en/article/news/corporate-tax-avoidance-5963/](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5880_en.htm)

VIII – DE TUSSENPERSONEN REGULEREN: HULP VAN EXPERTEN OM FISCALE ARRANGEMENTEN OP TE ZETTEN WORDEN ONDERZOCHT

De Panama Papers maakten duidelijk dat tussenpersonen (vooral banken, accountants en advocaten) een sleutelrol spelen om hun cliënten aan een offshore structuur te helpen om daarmee belasting te ontwijken of geld wit te wassen. Tijdens een hoorzitting van de onderzoekscommissie Panama Papers van het Europees Parlement, legden de journalisten van de ICIJ uit dat in elk persoonlijk dossier dat ze uit de Panama Papers destilleerden, er altijd een tussenpersoon opdook.

Om dit aspect verder te onderzoeken, publiceerden de Groenen in januari 2017 een rapport dat verder onderzocht hoe tussenpersonen betrokken waren bij de verschillende belastingschandalen (met name de Panama Papers, Bahamas Leaks en Offshore Leaks). Ons rapport³⁸ liet bijvoorbeeld zien dat Hong Kong, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten de top-3 vormen van landen waar deze tussenpersonen goed zaken kunnen doen.

³⁸ <https://www.greens-efa.eu/en/article/news/who-are-the-middlemen-helping-to-dodge-tax-or-launders-dirty-money/>

³⁹ <https://www.greens-efa.eu/en/article/press/eu-must-tackle-aggressive-methods-of-tax-advisors-and-lawyers/>

Dat is ook waarom we het voorstel³⁹ van de Europese Commissie verwelkomen om tussenpersonen voortaan te verplichten om de belastingautoriteiten in te lichten over de structuren voor agressieve belastingontwijking, die ze voor hun cliënten oprichten. Onze oproep aan de lidstaten om deze voorstellen snel goed te keuren werd gevolgd dankzij een politiek akkoord door de Raad van ministers van 13 maart 2018. Deze besluitvorming maakt van de EU een koploper voor de implementatie van Actiepunt 12 van de het zogenaamde BEPS-actieplan⁴⁰ (Base Erosion and Profit Shifting) van de OESO, waarbij het gaat om het openbaar maken van informatie aan bevoegde overheidsinstanties.

En een maand geleden bereikten de EU-lidstaten een eensgezind akkoord over de verplichting van consultants, bankiers, accountants en advocaten om nationale belastingdiensten in te lichten over belastingplannen die ze voor hun cliënten maken indien er sprake is van een grensoverschrijdend element.

Daarbij komt dat de fiscale autoriteiten van lidstaten verplicht zijn om die informatie ook

⁴⁰ <http://www.oecd.org/tax/mandatory-disclosure-rules-action-12-2015-final-report-9789264241442-en.htm>

automatisch te delen met de betrokken landen. Hiermee dwingt de Europese Unie de meest obscure spelers in de wereld van de fiscale dienstverlening tot meer transparantie.

Het is een spijtige zaak dat de EU-lidstaten het in werking treden van deze automatische informatie-uitwisseling met anderhalf jaar hebben uitgesteld tot midden 2020. Ook een herziening van de criteria voor belastingontwijkende structuren die verplicht gerapporteerd moeten worden, zal niet plaatsvinden voor 2022.

Met dit soort van uitstel van noodzakelijke besluiten, doet de EU de eerlijk belasting betalende burgers onrecht aan. De nieuwe regels zouden eerder vroeger dan later toegepast moeten worden.

IX – GEVOLGEN VOOR EUROPESE BURGERS

Ondanks enige vooruitgang en enkele wetgevende veranderingen hebben de Panama Papers een blijvende invloed op het vertrouwen van Europese burgers in hun overheden en het Europese project om meer fiscale rechtvaardigheid tot stand te brengen.

Gezien het aantal hooggeplaatste politieke figuren dat in de onthullingen voor komen, waaronder een minister en een hooggeplaatste adviseur van de premier van Malta, allen nog gewoon in functie, bestaat het risico dat burgers hun vertrouwen verliezen in de capaciteit van hun overheden om belastingontwijking echt aan te pakken of om financiële criminaliteit zoals witwassen tegen te gaan.

Voor de Groenen/EVA, zou er in de EU géén tolerantie mogen bestaan voor grensoverschrijdende criminaliteit. We verwachten integendeel een krachtig optreden van overheden, inclusief het ophouden met de dubbelspraak van stoere verklaringen over oplossingen die ze thuis doen en tegelijkertijd effectieve wetswijzigingen in Brussel tegenhouden.

Ter aanvulling zou de Europese Unie solidariteit moeten tonen met ontwikkelingslanden, die in verhouding harder getroffen worden door belastingontwijking van grote bedrijven en kapitaalvlucht, terwijl zij deze inkomsten net hard nodig hebben om hun ontwikkelingsdoelen te halen⁴¹

De Europese Commissie en lidstaten zouden binnen de Verenigde Naties een meer actieve rol moeten spelen om een meer inclusief internationaal speelveld te creëren als het gaat om het opstellen van fiscale regels, zodat de OESO (met louter ontwikkelde landen) niet het enige forum is voor dergelijke debatten.

De strijd tegen illegale financiële geldstromen moeten een deel blijven van de 'Sustainable Development Goals' (SDG's) als een manier om inkomsten te vergaren om deze SDG's ook te kunnen financieren.

Het promoten van de VN 'Models Double Taxation Convention' of het steunen van een intergouvernementele 'Belasting Autoriteit' onder auspiciën van de VN, zoals al vaak bepleit door het Europees Parlement, zijn enkele sleutelementen waarmee de EU een sterkere solidariteit met partners in ontwikkelingslanden zouden kunnen tonen.

⁴¹ <http://www.taxjustice.net/wp-content/uploads/2017/11/Tax-dodging-the-scale-of-the-problem-TJN-Briefing.pdf>

X – CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Twee jaar zijn verstreken sinds de onthullingen van de Panama Papers. Het is redelijk om te stellen dat dit schandaal een 'game changer' voor Europese fiscale hervormingen is geweest. Niet zozeer door wat precies werd onthuld (de schade als gevolg van belastingontwijking en witwassen was immers al lang bekend), maar vooral door het helder maken van de omvang van deze fiscale industrie en de verontwaardiging van Europese burgers, hetgeen weer zorgde voor voldoende politieke druk op Europese politieke leiders om maatregelen te nemen.

Er werd dus vooruitgang geboekt en dat moet worden erkend. De Europese Commissie heeft verschillende wetgevende voorstellen gelanceerd. Fiscaliteit en de strijd tegen financiële criminaliteit kwam hoog op de agenda van het Europees Parlement en de verschillende EU-voorzitterschappen tijdens deze legislatuur. Weldra zullen nieuwe regels van kracht zijn op nationaal niveau om witwassen tegen te gaan, of om de activiteiten van 'belastingadviseurs' te reguleren.

Maar te veel wetgevende dossiers blijven in de koelkast omdat Europese lidstaten dat zo wensen, vooral dan die dossiers die gaan om de verplichting tot meer

transparantie of wanneer het gaat om internationaal opererende bedrijven.

Dit terwijl de Panama Papers duidelijk aantoonde dat er een noodzaak bestaat voor meer publiekelijk toegankelijke informatie. En dat is precies waarom de Groenen/EVA fractie in het Europees Parlement zullen blijven vechten voor het realiseren van de hieronder opgesomde aanbevelingen en concrete beleidsacties in de strijd voor een meer rechtvaardige fiscaliteit.

WIJ ROEPEN DE EUROPESE COMMISSIE OP DE VOLGENDE PUNTEN TE REALISEREN:

1. Presenteer een omvattende horizontale richtlijn voor een Europese bescherming van klokkenluiders, gebaseerd op de principes zoals voorgesteld door de Groenen/EVA: bescherming in zowel de publieke als private sector; omkering van de bewijslast in het geval van een juridische vervolging van klokkenluiders; bescherming in het geval van onthulling over wanbeheer of informatie in het algemene belang; keuzevrijheid voor de klokkenluider over het communicatiekanaal.

2. Presenteer voorstellen voor de bescherming van journalisten en de vrijheid van meningsuiting in de EU, net als projecten voor het bevorderen van onderzoeksjournalistiek op het terrein van financiële criminaliteit, belastingontwijking en ontduiking.

3. Introduceer opnieuw het jaarlijkse corruptie rapport voor de 28 lidstaten, inclusief de mechanismen om corruptie te bestrijden. Corruptie is en blijft een obstakel voor investeringen en rechtszekerheid in sommige lidstaten. Respect voor rechtsregels en een onafhankelijke justitie en naleving van de wet zijn noodzakelijk voor een normale economische ontwikkeling en stabiele democratie.

4. Analyseer het Europese anti-belastingontwijkingsbeleid in het licht van de recente belastingschandalen (inclusief de Paradise Papers) en doe indien noodzakelijk voorstellen voor een hervorming van de EU-richtlijn tegen belastingontwijking. Doe aanbevelingen voor specifieke landen tegen mei 2018 voor die landen die agressieve belastingontwijking faciliteren.

5. Breng in kaart en onderzoek alle geprivilegieerde belastingmogelijkheden die EU-lidstaten bieden aan niet-ingezetenen of buitenlandse vermogens, inclusief die programma's die een EU-verblijfsvergunning te koop aanbieden of staatsburgerschap onder bepaalde voorwaarden verkopen.

6. Onderzoek verder en diepgaand alle zaken van staatssteun in de Europese Unie en wijzig de regels voor staatssteun opdat de teruggevorderde budgetten naar de Europese begroting vloeien.

7. Steun het oprichten van een Intergouvernementele Belasting Autoriteit onder auspiciën van de VN, zoals vaak gevraagd door het Europees Parlement.

8. Honoreer de belofte van voorzitter Jean-Claude Juncker om een wetgevend voorstel in te dienen onder Artikel 116 van

het Verdrag van Lissabon, om het grootste obstakel op te ruimen van de vereiste unanimiteit onder Europese ministers van Financiën om fiscaal beleid aan te pakken.

WIJ ROEPEN DE EUROPESE LIDSTATEN OP DE VOLGENDE PUNTEN TE REALISEREN:

- 1. Stop met het blokkeren van de debatten over de publieke 'country-by-country' rapportering.** Bereik een akkoord om vervolgens zo snel mogelijk de onderhandelingen met het Europees Parlement te starten.
- 2. Versnel de onderhandelingen over een geharmoniseerde bedrijfsbelasting (Common Consolidated Corporate Tax Base),** waarbij de aanbevelingen van het Europees Parlement en de Europese Commissie worden meegenomen om het concept van 'digitale aanwezigheid' te introduceren om zo de uitdaging van het innen van belasting in een digitale economie aan te kunnen.
- 3. Implementeer volledig en grondig de Europese Anti-belastingontwijking richtlijn** opdat de aanpak van belastingontwijking door bedrijven op een gecoördineerde wijze op Europees niveau kan plaatsvinden.
- 4. Wees transparant over de methodologie voor het bepalen welke derde landen wel of niet**

op de lijst van niet-coöperatieve jurisdicties belanden en antwoord welwillend op de vraag van de Groenen/EVA voor toegang tot de onderliggende documentatie over deze kwestie.

- 5. Hervorm de informele werkgroep 'Code of Conduct Group on Business Taxation'** om er een formele werkgroep binnen de Europese Raad van Ministers van te maken, net als zijn mandaat om criteria over goed fiscaal bestuur in de EU te updaten.
- 6. Implementeer zo snel mogelijk de laatste herziening van de richtlijn over de Administratieve Samenwerking in relatie tot de informatieverplichting voor belastingadviseurs.** Ga daarbij verder dan de minimum verplichtingen, zoals voorgesteld door het Europees Parlement.
- 7. Voor die lidstaten die dat nog niet deden, sluit u aan bij de oprichting van het Europees Openbaar Ministerie (EPO),** dat bevoegd zal worden voor het onderzoeken en vervolgen van daders die zich schuldig maken aan het frauderen, schaden van de financiële belangen van de EU, zoals BTW-fraude. De versterkte samenwerking tussen 20 lidstaten is een positief begin, maar de samenwerking tussen alle lidstaten is nodig voor een effectieve Europese strijd tegen grensoverschrijdende criminaliteit.

8. Steun de oprichting van een Intergouvernementele Belasting Autoriteit onder auspiciën van de VN zoals gevraagd door het Europees Parlement.

9. Die landen die een rode kaart kregen in het proces van het Europees Semester (België, Cyprus, Hongarije, Ierland, Luxemburg, Malta en Nederland) moeten de waarschuwing van de Europese Commissie ernstig nemen. Dat betekent concreet een analyse van hun belastingsysteem uitvoeren en daarbij met name kijken hoe hun fiscaliteit de inning van belastingen in andere jurisdicties ondergraaft en hoe ze hun beleidskader dat agressieve belastingontwijking mogelijk maakt kunnen hervormen.

10. Die landen die het voorwerp zijn van een onderzoek of besluit door de Europese Commissie in verband met ongeoorloofde staatssteun, moeten volledig meewerken met dit onderzoek en de belastingvoordelen terugvorderen om zo de besluiten van de Commissie vlot uit te voeren.